

A Fővárosi Ítéltábla (fél címe 2) által képviselt felperes neve(felperes címe.) felperesnek a Lindmayer Ügyvédi Iroda (jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve(alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2016. december 14-én kelt 33.G.40.378/2016/16. számú ítélete ellen a felperes által 17. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és megállapítja, hogy a felperes és az alperes között 2008. július 8-án létrejött Szerződés 4. pontja első bekezdésének utolsó mondata, amely szerint „Az Adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a Banknál vezetett számlái és a Bank vonatkozó bizonylatai alapján készített, közjegyzői okiratba foglalt, Bank részéről tett nyilatkozatot, vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, továbbá az Adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön és egyéb járuléktartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is, a Bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.” tisztességtelen, ezért semmis;

kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 45.000 (Negyvenötezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló együttes első- és másodfokú perköltséget;

kötelezi az alperest, hogy az állami adóhatóság felhívására a felhívásban megjelölt módon és számlára fizessen meg az állam javára 36.000 (Harminchatezer) forint kereseti és 48.000 (Negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes pontosított keresetében kérte, hogy az elsőfokú bíróság állapítsa meg az alperessel 2008. június 8-án megkötött kölcsönszerződés 4. pont 1. bekezdés utolsó mondatának tisztességtelenségét.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság a 33.G.40.378/2016/16. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 30.000 forint perköltséget. Kötelezte a felperest, hogy az illetékes adóhatóság felhívására fizessen meg a Magyar Államnak 36.000 forint feljegyzett kereseti illetéket.

Az ítélet indokolásában idézte a szerződéskötéskor hatályos 1994. évi LIII. törvényt (a továbbiakban: Vht.) 21. § (1)-(3) bekezdéseit, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. § (1)-(3) bekezdéseit és az (5) bekezdését, a 18/1999. (II. 5.)

Kormányrendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdés b), j) és m) pontjait. Megállapította, hogy a keresettel támadott kikötés az alperest nem jogosítja fel annak egyoldalú megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e, ezért a felperes alaptalanul hivatkozott az R. 1. § (1) bekezdés b) pontjára. Kiemelte, hogy ez utóbbi rendelkezés megszővegezéséből az állapítható meg, hogy a fogyasztóval szerződő fél általi egyoldalú értelmezés kizárólag a saját szolgáltatása, vagy áruja megfelelőségének értelmezésére vonatkozik, nem pedig a fogyasztó általi teljesítés megfelelőségének megítélésére. Az érintett szerződéses rendelkezés nem alkalmas a fogyasztó és a hitelező közötti egyenlőtlenség előidézésére és a hitelezőt a fogyasztó hátrányára előnyhöz sem juttatja. A feltétel kizárólag a Vht. 21. §-ában szabályozott közvetlen végrehajtás alkalmazását teszi lehetővé, így azt a jogszabály előírásainak megfelelően határozták meg. A jogintézmény törvényi szabályozásához képest semmiféle hátrányos többletelemet nem tartalmaz a fogyasztó számára, és a fogyasztóval szerződő fél részére sem biztosít többletjogot a jogintézmény kereteit meghaladóan. Mindezek miatt a Ptk. 209. § (5) bekezdésében írtak szerint sem minősíthető tisztességtelennek. Az alperes a Vht. 21. §-a alapján a rendelkezéstől függetlenül is jogosult a tartozás egyoldalú meghatározására, és a feltétel önmagában nem eredményezi a bizonyítási teher megváltoztatását, ezért nem ütközik az R. 1. § (1) bekezdés j) pontjába sem. Nem tartalmaz joglemondást, és nem zárja ki a tartozás összegének a felperes általi esetleges vitatását. Az elsőfokú bíróság bemutatta, hogy a jogviszony fennállta alatt a tartozás kimutatásának két szakasza különböztethető meg. Idézte a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: Hpt.) 206. § (1) bekezdés a) pontját és (2) bekezdését. Mindezekből azt a következtetést vonta le, hogy a kifogásolási határidőn belül a felperes vitathatta a tartozását, és ehhez kapcsolódóan bizonyítási teher nem sújtotta. A felperes passzív magatartása esetén a kifogásolási időszak elteltével a Hpt. alapján még a közvetlen végrehajtás megindulása előtt a bizonyítás átfordul a felperes terhére. A Ptk. 207. § (4) bekezdése alapján a feltétel nem értelmezhető kiterjesztően, tehát oly módon, hogy a felperes a tartozáskimutatásnak előzetesen – a vitatás jogáról lemondva – alávetette magát, mert ilyen kifejezett nyilatkozatot a szerződés nem tartalmaz. Miután az alperest az egyoldalú kötelezettségvállalás közjegyzői okiratba foglalásával már a Vht. 21. §-a alapján megilleti ez a jogosultság, a felek jogviszonyában ez a nyilatkozat semmiféle tartalmi változást nem eredményezett. Ezáltal a feltétel nem ütközik az R. 1. § (1) bekezdés j) pontjába sem.

Az ítélet elleni fellebbezésében a felperes annak megváltoztatásával keresetének teljesítését kérte. Állítása szerint a feltétel következményeként a közokiratba foglalt elismerő nyilatkozat alapján az adóst terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn. A bizonyítási kötelezettségre és a bizonyítási teherre vonatkozó általános szabályok [Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (3) bekezdés és a 164. § (1) bekezdés] ebben az esetben nem érvényesülnek, ezért fenntartotta, hogy a szerződéses rendelkezés az R. 1. § (1) bekezdés j) pontjába ütközik. A szerződéses feltétel a R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjai alapján is tisztességtelen, mert az alperes jogosulttá válik arra, hogy az egyoldalúan vezetett nyilvántartásában kimutatott összeget közokiratba foglaltassa és a felperessel történő egyeztetés nélkül végrehajtást kezdeményezzen.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Az R. 1. § (1) bekezdés j) pontjához kapcsolódóan idézte a Vht. 21. §-át, továbbá a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 12. §-át, 136. § (1) bekezdés e) és g) pontjait, valamint a 142. § (1)-(3) bekezdéseit azzal, hogy a közjegyzői tanúsítvány az alperes felmondási nyilatkozatát és a felmondás megtörténtének tényét igazolja, amelyre a közvetlen végrehajthatóság elrendelhetősége érdekében van szükség. Álláspontja szerint a végrehajtási záradékolás és a közvetlen végrehajtás elrendelése esetén az adós nincs elzárva attól, hogy az alapul szolgáló szerződés érvényességét és/vagy a közvetlenül végrehajtani kért összeget vitassa. Arról sincs szó, hogy a rendelkezés a bizonyítási kötelezettséget áttelepíti a felperesre, és arról sem, hogy a végrehajtás tárgyává tett követelés

összegét az adós nem jogosult vitatni. Hivatkozott arra, hogy a rendelkezés nem a szerződésen, hanem a közokirati formára és a közvetlen végrehajthatóságra irányadó jogszabályi rendelkezéseken alapul. A felperes a közokirati elemet és a közvetlen végrehajthatóságot próbálja minden alap nélkül vitatni. Az alperes jogosult a kölcsönszerződést felmondani, a felmondásról szóló, valamint a felmondás időpontjában fennálló tartozást is tartalmazó nyilatkozatát közjegyzői okiratban foglaltatni, és végül az adósokkal szembeni közvetlen végrehajtás elrendelését kérni. Mindezekre akkor is jogosult, ha a perbeli szerződés mindezt nem tartalmazza. A jogszabályi rendelkezésekhez képest a szerződés többletjogosítványt nem tartalmaz, az adós pedig a végrehajtás megszüntetési vagy korlátozási per keretei között hivatkozhat arra, hogy a kölcsönszerződés alapján nem vagy eltérő összegben tartozik. A fellebbezés nem felel meg a Pp. 235. §-ának, mert a felperes abban már a kölcsönszerződés 4. pont első bekezdésének egészét támadta. Az alperes a fellebbezési ellenkérelmének alátámasztásaként több eseti döntésre is hivatkozott (Budapest Környéki Törvényszék 3.G.40.300/2016/8., a Győri Törvényszék 11.P.20.384/2016/12., a Fővárosi Törvényszék 4.G.41.746/2015/26., a Budapest Környéki Törvényszék 6.P.20.324/2016/15. és a Kecskeméti Törvényszék 22.205/2016/4. számú ítéleteire).

Az elsőfokú ítéletnek nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes egészében bírálta felül.

A fellebbezés alapos.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy a felperes pontosított és az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig fenntartott keresete kizárólag a kölcsönszerződés 4. pont 1. bekezdésének utolsó mondata tisztességtelenségének megállapítására irányult, ezért a másodfokú bíróság a Pp. 247. § (1) bekezdésére is tekintettel – függetlenül attól, hogy a felperes a fellebbezésben idézte a szerződés 4. pont 1. bekezdésének teljes szövegét – a fellebbezést kizárólag a keresettel érintett keretben bírálta el.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének elbírálásához szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a tényállást helyesen állapította meg, azonban a másodfokú bíróság az érdemi döntéssel a következő indokok miatt nem értett egyet.

A felperes nem vitásan fogyasztóként kötött az alperessel kölcsönszerződést, amely a Ptk. 685. § e) pontja értelmében fogyasztói szerződésnek minősül, ezért a felek között a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) és a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződés jött létre. Ha a bíróság a fogyasztói szerződés valamely rendelkezését érvénytelennek találja, a szerződés azonban az érvénytelen rész nélkül is teljesíthető, az érvénytelennek minősített kikötés nem vált ki joghatást; a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel köti a feleket. A jelen perben a DH2 törvény 37. §-a nem alkalmazható, mert a keresettel érintett általános szerződési feltétel tisztességtelensége a szolgáltatásokat nem érinti és a felek közötti elszámolásra sem hat ki, míg a tisztességtelenségnek nem az érvényesség vagy hatályosság nyilvánítás, hanem az a jogkövetkezménye, hogy a feleket a feltétel nem köti, így a szerződést annak figyelmen kívül hagyásával kell teljesíteni [Ptk. 239. § (2) bekezdés]. A kereset előterjesztésének lehetősége ebben az esetben kizárólag a Ptk. 209/A. § (1) bekezdésének felhatalmazó rendelkezésén alapul, ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a felperes keresetét a DH2 törvény 37-37/A. §-ában előírtak ellenére érdemben bírálta el.

A Ptk. 685. § a) pontja alapján jogszabálynak minősülő R. 1. § (1) bekezdése a 93/13/EGK irányelv

(3) bekezdésével és mellékletével összhangban felsorolja azokat a legfontosabb tartalmi feltételeket, amelyek a szerződéses kikötés tisztességtelenségét jellemzik, és ezáltal a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján azokat mérlegelés nélkül tisztességtelennek kell tekinteni.

A feltétel tisztességtelenségének megítélését a Hpt. 206. § (1)-(2) bekezdései egyáltalán nem érintik. A Hpt.-nek ezek a rendelkezései a folyamatos szerződésekre (betétösszegek ismétlődő lekötésére szóló szerződésekre) irányadóak, és a kölcsönszerződésben az alperes nem ilyen típusú pénzügyi szolgáltatásra vállalt kötelezettséget. A betét fogalmát a Hpt. 2. számú mellékletének I.1. pontja határozza meg a Ptk. szerinti betétszerződésként vagy takarékbetét-szerződés alapján fennálló tartozásként, ideértve a bankszámlaszerződés alapján fennálló pozitív számlaegyenleget is. Mindettől függetlenül a kimutatás hallgatólagos elfogadása és az ahhoz fűződő joghatás nem azonos a bírósági peres eljárás nélküli végrehajtás megindításának lehetőségével.

A kölcsönszerződés közjegyzői okiratba foglalása a Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében teljesen bizonyítja, hogy a felek az abban feltüntetett időben és helyen a benne foglalt nyilatkozatot megtették. A kötelezettségvállalást tartalmazó szerződés azonban a közjegyzői záradékolásnak csupán az egyik, de nem elegendő feltétele, mert a Vht. 2010. június 1-jétől hatályos 23/C. § (1) bekezdése (korábban 21. §) szerint az okiratot készítő közjegyző akkor láthatja el végrehajtási záradékkal a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, a teljesítés módját és határidejét. A kötelelem keletkezését tartalmazó kölcsönszerződés megkötésének időpontjában az adós kötelezettségének későbbi mennyisége (összege) eleve nem állapítható meg, és abból az a feltétel, illetőleg időpont sem határozható meg, amelytől az adós későbbi kötelezettségének esedékessége függ [Vht. 23/C. § (2) bekezdés, korábbi Vht. 21. § (2) bekezdés]. Mindezek alapján a kölcsönszerződés végrehajtási záradékolásának jogszabályi feltételeit a kölcsönszerződés önmagában nem alapítja meg, amelyből következik, hogy az alperes a keresettel támadott egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételt kifejezetten a közjegyzői záradékolás Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiben [korábban 21. § (1)-(2) bekezdéseiben] előírt feltételeinek teljesülése érdekében kötötte ki. Erre tekintettel a másodfokú bíróság nem ért egyet az elsőfokú bíróságnak azzal az érvelésével, hogy a kikötés a jogintézmény törvényi szabályozásához képest hátrányos többletelemeket nem tartalmaz.

Az Európai Bíróság C-32/14. számú ítélete szerint a közjegyzői záradékolás lehetősége az uniós jogot nem sérti, mert a fogyasztó által a Ptk. 209/A. §-a, valamint a Pp. 369. §-a alapján indított perekben a bíróságnak lehetősége van a feltétel tisztességtelenségének vizsgálatára.

A szerződés 4. pontja olyan időpontban jogosította fel az alperest, hogy a saját nyilvántartásai alapján a felperes mindenkor tartozását egyoldalú jognyilatkozattal végrehajtás alapjául szolgáló közokiratba foglalja, amikor a felperes jövőbeli kötelezettségének összege, esedékessége még egyáltalán nem volt megállapítható. A kikötés folytán a bank a szerződéskötés időpontjában még nem ismert későbbi tartozás összegét saját szakapparátusának igénybevitelével a fogyasztó által sok esetben nem érthető bonyolult számítási módszerekkel egyoldalúan határozhatja meg. A kikötés az alperest egyoldalúan jogosította fel a felperes szerződésszerű teljesítésének későbbi meghatározására, ennek eredményétől függően lehetőséget teremtett a szerződés felmondására, és ezáltal a Vht. 23/C. §-a (korábban 21. §-a), valamint a 10. § b) pontja alapján a felperes vagyontát közvetlenül veszélyeztető végrehajtás megindítására. A keresettel támadott kikötés által ezért a fogyasztó jövőbeni bizonytalan feltételektől függően kiszolgáltatottá válik a bank adminisztratív apparátusának nyilvántartása alapján meghozott egyoldalú döntésének anélkül, hogy lehetősége lenne a jogvitára hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság előtt indított polgári perben a

garanciális eljárási jogok gyakorlásával érdemi védekezését előterjeszteni és megelőzni a vagyona elleni végrehajtás közvetlen megindítását. A Pp. XXV. fejezetében szabályozott, a 369. §-ban írt feltételekkel megindítható végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per szűkebb eljárási cselekményekre szorított keretei a fogyasztó jogainak érvényesítését ehhez képest jelentősen megnehezíti, egyúttal arra kényszeríti, hogy az eljárás költségeit maga előlegezze meg, míg a végrehajtás felfüggesztésére kizárólag az eljáró bíróság mérlegelésétől függően nyílik lehetőség (Pp. 370. §). A tartozás összegét tartalmazó ténytanúsítvány a Pp. 195. § (1) bekezdésének alkalmazásával a tartozás összegének bizonyítását teljes egészében a felperesre terheli, és a speciális szabályok szerint lefolytatott soron kívüli eljárásban az alperes egyoldalú nyilatkozatával szemben valamennyi tényállításának bizonyítása is rá hárul. Az R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjai értelmében tisztességtelennek minősül az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e, illetőleg a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. A fentiek szerint a kikötés mindkét esetet megvalósítja, ezért a kölcsönszerződés 4. pontjának a keresettel érintett része egyértelműen az R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjaiba ütközik.

A kifejtett indokokra tekintettel a kikötés együttes feltételei a felperes és az alperes mint polgári jogalanyok anyagi és eljárási jogainak egyenlőségét az alperes javára és a felperes hátrányára súlyosan megbontották, amellyel a felek szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperes hátrányára állapították meg, ezért a rendelkezés az R.-ben felsorolt okok miatt és attól függetlenül önmagában is megvalósította a Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt törvényi tényállást.

A fentiek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával megváltoztatta, és a keresettel támadott általános szerződési feltétel tisztességtelenségét megállapította.

A felperes fellebbezése eredményre vezetett, ezért az alperes a Pp. 239. §-a szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felperes első- és másodfokú eljárás ügyvédi munkadíjából álló perköltségeit megfizetni, amelynek mértékét a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdéseinek alkalmazásával a kifejtett érdemi tevékenységgel arányban határozta meg. A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt kereseti és fellebbezési illeték megfizetéséről szóló rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése szerint irányadó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2017. április 26.

Dr. Koday Zsuzsanna
a tanács elnöke

. Bleier Judit
előadó bíró

Dr. Bojtor Johanna
bíró